

OBSERVATIONSguide FÖR landsbygdens arv i Europa

CEMAT

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Vid sin 80:e sammankomst i Budapest (Ungern) den 28 mars 2003 (CEMAT-CHF 80 (2003) 19), antog tjänstemannakommittén denna "Observationsguide för landsbygdens arv i Europa – CEMAT" och beslöt att framlägga den för ansvariga ministrar för regional utveckling/fysisk planering vid deras möte i Ljubljana den 16–17 september 2003 vid CEMAT:s 13:e ministerkonferens.

13 CEMAT (2003) 4

Förord

Med sitt både materiella och immateriella arv består landsbygdens värld av ett kultur-, natur- och landskapsarv (eng. *heritage*) av oskattbart värde.

Att bevara detta arv är väsentligt och skänker mening åt utvecklingen av våra samhällen. Det är vårt ansvar att inse det förflutnas värde och att skydda och främja detta arv, en grundläggande faktor för ekonomiska, sociala och kulturella framsteg.

Europarådets medlemsstater och deras ministrar med ansvar för fysisk planering antog i september 2000 och ministerkommittén godkände i Recommendation (2002) I The Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent, det vill säga en rad åtgärder för att främja utvecklingen av landsbygden i egenskap av livsmiljöer för ekonomisk aktivitet och fritidssysselsättning samt naturmiljöer.

Denna "Observationsguide för landsbygdens arv i Europa – CEMAT" bidrar till genomförandet av ministerkommitténs rekommendation att återställa balansen mellan stad och land och framhäver landsbygdsvärldens tillgångar som utvecklingsfaktor. Det är väsentligt att dessa principer tar sig konkreta uttryck i form av en hållbar landsbygdsplanering, som binder samman ekonomisk utveckling med skyddet av de värden som göms i natur- och kulturlandskapen.

Därtill bidrar guiden till genomförandet av stadgarna i The Guiding Principles om ett "brett samhällsdeltagande i samhällsplaneringen", detta genom att framhålla betydelsen av befolkningarnas aktiva deltagande i samhällsplaneringsprocessen i lokala, regionala och överregionala projekt.

Jag hoppas att denna guide kommer att utvecklas vidare i nya versioner, som kan visa på landsbygdens rika arv i Europarådets skilda medlemsländer.

Walter Schwimmer

Generalsekreterare i Europarådet 1999–2004

Utarbetad och antagen av CEMAT:s tjänstemannakommitté i syfte att läggas fram vid Europarådets 13:e ministerkonferens för ministrar med ansvar för fysisk planering och regional utveckling (Ljubljana, 16–17 september 2003), implementerar "Observationsguide för landsbygdsens arv i Europa – CEMAT" de åtgärder som stadgas i Recommendation Rec (2002) I av ministerkommittén till medlemsstaterna rörande The Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent.

Guiden bidrar därmed till oberoende utveckling av landsbygdsområden som platser att bo och verka i genom ekonomisk aktivitet och fritidsaktivitet och som fysiska regioner och skapar riktlinjer för förvaltningen av detta arv genom kopplingen till fysisk och regional planering.

Den europeiska kontinenten bär på ett rikt landsbygdsarv format över tid genom mänsklig aktivitet och som har en enastående variation ifråga om landtyper och topografi, klimat och odlingsväxter. Guiden inbjuder alla som engageras av den egna bygdens framtid att delta tillsammans i att lista, beskriva och fundera över hur detta landsbygdsarv bäst kan förvaltas.

Utmaningen är att finna tillbaka till – ibland att upptäcka – landsbygdsarvets värden utan att låsa in detta arv i en förgångnen tid och att uppskatta och värdera kulturarv, naturarv och landskapsarv.

Det är inte försvarbart att skydda ett arv som förbinder det förgångna med dagens värld, om man inte kan försäkra sig om att det även kommer nya generationer till godo och det är skälet till att aktörer som är positiva till arvet bör sättas i rörelse. Arvet har en rik potential och kan bli en värdefull tillgång, om inte alltid av kommersiella skäl, så för dem som är verkamma i projekt liksom för den berörda bygden. Så sett ingår arvet i ett perspektiv av hållbar utveckling som produkt, faktor och incitament för utveckling.

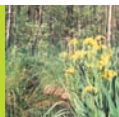
Det är med tillfredsställelse vi konstaterar att arbetet nu förs vidare genom CEMAT, som för samman representanter från Europarådets 47 medlemsstater, vilka förenas av det gemensamma målet om en hållbar fysisk utveckling av den europeiska kontinenten.

Margarita Jancic

Ordförande i tjänstemannakommittén för Europarådets samarbetsforum för ministrar med ansvar för fysisk planering och regional utveckling

Innehåll

- 7 **UTMANINGAR OCH MÅL**
- 8 Definition: vad är landsbygdsarv?
- 10 Approach: hur kan man ingripa rörande arv?
- 17 Projekt: vad är meningen med projektet?
- 22 Genomförande: hur genomför man ett projekt?

- 29 **OBSERVATIONSMETOD**
- 31 Att klargöra projektet
- 32 Att välja område
- 33 Att identifiera landsbygdsarvet
- 34 Att klassificera och beskriva landsbygdsarvets komponenter
- 36 Att förstå samband och förändring
- 37 Arv och utveckling
- 38 Att värdera landsbygdsarvet

- 41 **LANDSBYGDSARVETS KOMPONENTER**
- 42 Att "läsa" landskapet
- 47 Byggnader
- 54 Privatsfär
- 56 Jordbruk och fiske
- 62 Mat
- 67 Hantverk och småindustri
- 70 Lokalliv

- 77 **LANDSBYGDSARVET – EN FAKTOR FÖR HÅLLBAR UTVECKLING**
- 78 Arbetsmetoder
- 90 Styrmetoder
- 92 Stödmetoder – isynnerhet finansiella

Vad är landsbygdens arv?

Landskap som har mejslats fram under århundradenas lopp av människor som haft sin utkomst av landet och, mer allmänt, genom exploateringen av naturresurser.

Byggnader som bidrar till vad som brukar kallas en lantlig arkitektur, oavsett om de ligger samlat eller ej (byar, orter, isolerade hus och byggnader).

Lokala produkter, som anpassats till lokala levnadsvillkor och behoven hos dem som framställt dem.

Tekniker, redskap och kunnande som har bidragit till kreativiteten och som fortfarande spelar en roll vid bevarande, restaurering, förädling och modernisering och som respekterar logiken i design och estetiken i byggnader/miljöer/landskap sedda som en helhet. Dessa tekniker kan därmed betraktas som symboler och kulturbärare i vid bemärkelse.

Ändå kan vi inte tala om ett kulturellt arv på landsbygden utan att peka på två omständigheter. De människor som brukar landsbygden, som lever av den och ofta spelat en avgörande roll för att dess tillgångar kunnat bestå, upplever allt starkare att denna helhet tillhör dem och ger uttryck härför. Samtidigt uppfattas landsbygden och det arv den representerar och innefattar alltmer som en egendom och hemort för alla, och detta gäller både dem som kommer från städerna och dem som kommer från landsbygden.

Isac Chiva

”En politik för det kulturella landsbygdsarvet”
Rapport till det franska kulturdepartementet, 1994.

Väderkvarnar i Consuegra, La Mancha, Spanien

UTMANINGAR OCH MÅL

Definition: Vad är landsbygdens arv?

Ända tills nyligen definierades landsbygdens arv i mycket smala termer. Det har ansetts bestå av byggnader i anslutning till jordbruksverksamhet och särskilt ”mindre betydelsefullt arv på landsbygden”, till exempel tvättstugor, kvarnar eller kapell. Numera ger samhällsplanerare ordet ”arv” en vidare definition, och det anses idag omfatta alla materiella och immateriella objekt, som vittnar om den särskilda relation ett mänskligt lokalsamhälle har upprättat med ett territorium under historiens lopp.

➤ MATERIELLT ARV

Detta arv är lättast att känna igen. Det består av olika delar:

- landskap, eftersom de är ett resultat av århundraden av mänsklig inverkan på miljön;
- egendom, vilket innefattar byggnader för jordbruksändamål och sådana med anknytning till hantverk eller industri, säsongsverksamhet, offentliga byggnader vittnande om en viss verksamhet eller kanske bara till en viss arkitekturstil;
- rörlig egendom, vilket innefattar hemmets föremål (möbler i olika regionala stilar), föremål med religiös anknytning (inredningar i kyrkor, kapell) eller för fest (vagnar för karnevalståg, insignier för byar eller skrån);
- varor, som kommit efter anpassning till lokala förhållanden och odlings-, djuruppfödning-, förädlings- och kulinariska traditioner. Här ingår växtslag (växter, frukter, grönsaker, etc.) och lokala djurraser men även mer ”förädlad” produktion (vin, ost, charkuterier, etc).

Vad betyder ”kulturarvscertifiering”?

”Att kulturarvscertifiera” en egendom eller en kunskap (även gruppvis) innebär att ge dessa en ”innebörd”. Dessa föremål eller färdigheter är alltså inte att betrakta som arvsobjekt i sig själva.. Så till exempel kan en låg mur få kulturarvsvärde enbart tack vare sina estetiska kvaliteter i ett landskap, sin konstruktionsteknik eller sina band med lokal historia.

Konsekvensen av att ”kulturarvscertifiera” vissa objekt:

- > Det omvandlar ett privat objekt till ett slags ”allmän egendom” med ett potentiellt gemensamt värde.
- > Det skapar ett speciellt slag av ofta känslomässiga band mellan ett visst objekt och personer som inte själva har juridiska band till detta objekt. På så sätt förutsätter bruket av objektet att det föreligger konsensus mellan flera potentiella användare, d v s den laglige innehava-

ren och potentiella ”andra användare”. De senare kan emellertid ha skilda åsikter om den möjliga användningen.

Den deltagardemokratiska eller vägen

- > Om vi inte utgår ifrån att ett problem måste lösas på rättslig väg, exempelvis genom expropriering, är den enda till buds stående vägen förhandling mellan berörda parter.
- > För att undvika slitningar och återkommande antagonism varje gång en ny ”kulturarvscertifiering” är aktuell, är det väsentligt att så många potentiellt intresserade aktörer som möjligt dras in så snart man börjar samråda om användningen av ett visst kulturarvsobjekt, detta för att få fram så mycket information som möjligt om tänkbara användningsområden.

➤ IMMATERIELLT ARV

Detta arv består av en rad immateriella tillgångar, som inte kan särskiljas från det materiella arvet:

- tekniker och färdigheter som gjort att landskap har kunnat formas, hus och möbler byggas eller tillverkas och lokala produkter förädlas;
- dialekter, musik och muntlig litteratur som uppstått ur oskrivna traditioner. De vittnar om en grups påverkan på sitt territorium och, mer generellt, om ett specifikt sätt att leva tillsammans. Detta arv innefattar berättelser och legender om individer och platser, som har spelat en roll i lokalhistorien men även ortnamn (toponymer), som återger specifika bruk eller föreställningar;
- ssätt att organisera det sociala livet och specifika former för social organisering, som seder och bruk och olika festliga begivenheter (års-tidsbundna, kalenderbundna, etc.).

Alla dessa objekt skapar tillsammans ett levande kulturarv. Genom att kartlägga dem och tillgodogöra sig dem, kan skilda aktörer på landsbygden förse dem med nya innebörder, som gagnar såväl lokalsamhället som landsbygdsarvet.

Hur skapas arv?

> Vissa samhällen kan tycka sig ha tilldelats ett "sämre" arv än andra. Men avsaknaden av monument behöver inte betyda att det saknas ett kulturellt arv. Alla orter har arkiv, en

muntlig tradition, umgängesseder och personer i besittning av särskilda kunskaper, etc.
> Alla, från de rikaste till de fattigaste, har en kreativ kapacitet som kan tas till vara.

Dansande barn, Malta

Inriktning: hur kan man ingripa i kulturarvsfrågor?

Att bli aktiv i kulturarvsfrågor betyder först och främst att identifiera arvets sociala, kulturella och ekonomiska värden. För att göra det är det väsentligt att ha kunskap om arvet – och att få det erkänt – som arvsobjekt. För det andra måste man skydda arvet och kanske även skapa nya användningsområden för det inom ramen för ett projekt. Slutligen betyder det att försäkra sig om att arvet förs vidare till kommande generationer.

➤ ATT FÖRHÖJA ARVETS ATTRAKTIONSVÄRDE

- Att förhöja betyder att lägga till ett värde. Detta värde är beroende av hur man uppfattar arvet. Många arvsobjekt har länge setts ur ren nyttsynvinkel och frågan om hur de ska kunna bevaras sedan bruket upphört, har därför aldrig uppstått. Fascinationen inför vetenskapliga, konstnärliga eller teknologiska “framsteg” har lett till att gamla föremål ersatts med nya, som uppfattats som mer ändamålsenliga eller mer i linje med en ny tids smak.
- Värdeförhöjningen anses vara direkt när den framför allt fokuserar på objektet självt, och indirekt när den framför allt fokuserar på objektets omgivning. I båda fallen är det fråga om värdeförstärkning. Hus som liknar varandra kan ha olika värden (ekonomiskt, socialt, kulturellt, i termer av livskvalitet, etc) beroende på om de ligger i ett område med hög status eller i närheten av en offentlig soptipp.

➤ ATT REFLEKTERA ÖVER ARVET PÅ ETT NYTT SÄTT

- Attityderna i kulturarvsfrågor arvet håller nu på att förändras. Företeelser som tidigare värderades enbart som medel, börjar nu uppskattas i egenskap av historiska vittnesbörd.
- Det är omöjligt, och förmodligen inte önskvärt, att bevara allt, eftersom sådant bevarande blir kostbart i längden. Det kan då vara klokt att försöka göra det mesta möjliga av arvets potential genom att låta det ingå i ett utvecklingsprojekt.

Park i Slovenien

Varför ska man förhöja värdet på arvet?

> På grund av möjligheterna i samband med turism

Landsbygdsarvet bidrar tveklöst till ett områdes turistiska potential för turism och till den ekonomiska vinst man då kan förväntas göra. Att utvärdera potentialen för besökare – och möjligheten att eventuellt förbättra den – är en grundläggande del i förhöjningen av värdet.

> Av sociala och kulturella skäl.

Arvet gör mer än bara bidrar till estetisk njutning och livskvalitet: det knyter en befolkningsgrupp närmare sin historia, sina rötter (nedärvda eller föredragna) och skapar mening i regionala sammanhang. Därmed är det en grund för lokal identitet och känslan av tillhörighet liksom en drivkraft för medborgarskap och solidaritet.

> Av ekonomiska skäl.

Fördelarna med direkt värdeförhöjning inses lätt: inkomster av entréer, uthyrning av bondgårdar som har byggts om till semesterhus, försäljning av bröd som har fått baka i en traditionell ugn, etc. Men även de indirekta effekterna är lätt insedda i form av nya besöksmönster, butiker, etc. Det samma gäller i termer av nyanställning (guider, fastighetsskötare, ledsagare) eller indirekt i termer av ökad livskvalitet (inflyttning av nya invånare, nya näringar).

> Av pedagogiska skäl.

Ingenting kan ersätta dialog, demonstration och aktiviteter *in situ*, på plats, när det gäller att lära ut och tillägna sig historia, teknik, estetik, geografi, etc

➤ ATT LÄRA KÄNNA SITT ARV

- Historia och bakgrund till de största arvsobjekten brukar ofta vara väl kända. Andra objekt tycks däremot vid en första anblick inte ha något värde alls. Inte desto mindre fungerar även de som vittnesbörd och kan ibland vara den enda indikator, det enda spår eller den enda rest vi har kvar av ett vidare system, som kanske ännu väntar på att rekonstrueras. Till exempel kan ett hörnträd ge upplysning om hur man förr avgränsade ägorna, en jordhög peka ut ett medeltida *castrum* och vilt växande vinstockar eller ortnamn säga oss något om tidigare sätt att bruka jorden.
- Forskning i läns- eller kommunarkiv, dokumentationscentra (museer, bibliotek, etc) och intervjuer med äldre personer ger arvsobjekten en "röst" och gör det möjligt att förstå arvets ursprung och syfte.
- Frågor kan också uppstå om hur sällsynta föremålen är. Tvättstugor återfinns kanske över ett lands hela territorium, men det är bara vissa stilar som är typiska inom en viss region, eller också kan de uppträda isolerat bland mer dominerande och iögonfallande stilar. Det gör dem i så fall bara mera intressanta.

➤ ATT SPRIDA KUNSKAP OM ARVET

- Att sprida kunskap innebär att skapa uppmärksamhet kring ett visst arvsobjekts värde. Genom att förklara ursprung, historia, funktion och sammanhang, kan sådana objekt få status av arv, och det kan då även väckas ett intresse för att de skall bevaras.
- Att skapa kunskap om ett visst arv innebär i första hand att ge detta objekt en innebörd. Också de mest anspråkslösa föremål kan ha en historia att berätta om olika livsstilar, rumslig organisation eller sociala förhållanden. Enbart i den egenskapen, oavsett objektets estetiska eller dramatiska karaktär, förtjänar det intresse. Detta förklarar också den nutida entusiasmen för industriturism, minnesplatser, kommunala ugnar och andra föremål eller platser, som aldrig varit monument och aldrig varit tänkta att exponeras.
- Valet mellan estetiskt och historiskt värde kan ibland vara svårt att göra. Skall man till exempel se till att alla fönsterluckor på en husfasad får samma färg, därför att man vill skapa ett harmoniskt helhetsintryck, trots att just färgskillnaderna vittnar om individuella ägarskap, som här samsas under samma tak?

Att tolka är att ge föremålet en ”röst”

- > Den tekniska termen tolkning, syftar till att förklara arvet och få det att ”tala”. Tolkningen ägnar kunskapsförmedlingen Metoderna varierar och innefattar allt från demonstrationer, visningar, layout (vid skyltning, trafik), ljussättning, etc.
- > Levande berättelse är användbar i samband med besök eller i utställningstexter, liksom i form av kataloger, plakat, vykort, foton eller multimedia: videokassetter, CD-ROM, en hemsida på Internet, etc.

Att göra tillgängligt

- > Något som ofta diskuteras av myndigheter eller av vetenskapssamhället är att arvet ibland kan tyckas ha blivit ”konfiskerat” av några få specialister (eller privata ägare). Men som en beståndsdel i mänsklighetens gemensamma arv, bör det vara tillgängligt för alla. Bland annat är det museernas plikt att återställa de skatter de vakar över genom utställningar för allmänheten.
- > Även om tillgängligheten av olika skäl måste begränsas, är det viktigt att det ges tydliga förklaringar till detta. Att få kunskap om arvet skapar förståelse för att kulturarv måste bevaras.

Hur man kan ingripa på kulturarvsområdet – ledstjärnor

- > Bevara (eng. *conserve*) innebär att förebygga att arv förfaller, främst genom preventiva ingrepp i närmiljön. Detta kräver ibland att ett föremål avlägsnas från sin miljö, om denna är ett hot (t ex föremål funna vid arkeologiska utgrävningar, vissa utrotningshotade djur eller växter, etc).
- > Restaurera (eng. *restoration*) innebär att ett föremål exakt återgår till ursprungsskicket.
- > Återställa (eng. *return*) innebär att ett föremål återställs till sitt ursprungliga skick, antingen partiellt (som när man ställer i ordning en maskin, där vissa delar saknas) eller mer genomgripande. I det sistnämnda fallet sker detta idag även virtuellt.
- > Skydda (eng. *safeguard*) innebär att vidta åtgärder av typ stötta upp en byggnad som annars riskerar att kollapsa, vanligen provisoriskt och i hast för att undvika ytterligare skador. Här går man ofta fram enligt gällande lagar och regleringar, men det är fråga om en dellösning: skyddet löser inte problemen rörande förvaltningsfrågorna.

Lagning av halmtak, Asturien, Spanien

➤ ATT RESTAURERA ARVET

- Att restaurera innebär att reparera ett föremål, men så att det återställs till ursprunglig form. Ursprungsformen är det övergripande målet, där det inte bör finnas plats för personlig tolkning och smak. Ingrepp som tillkommit senare, utan att man haft detta för ögonen, bör göras om.
- Det finns idag olika "trender" ifråga om restaurering, och att utvärdera dessa trender kan vara en god idé. Många husfasader var ursprungligen rappade, men lämnar idag stenen synlig av estetiska skäl; det är då inte fråga om en genuin restaurering.
- Restaurering innebär även en återgång till en teknisk funktionalitet: en kvarn bör kunna mala, en ugn baka bröd. I de fall då vissa delar av arvet nödvändigtvis måste ersättas, är det bara traditionella material, tekniker och processer som är legitima.

Två gyllene regler för att undvika misstag

- > Gör inte för mycket. Våra förfäder tog efter modeller som fanns i grannskapet och anpassade dem. Kanske blir det fel att söka uppnå originalitet till varje pris, om resultatet ändå bara blir "halvantikt".
- > Gör ingenting som inte kan ändras igen. Allt kulturarvsarbete inklusive det som görs för att bevara och skydda arvet bör lämna dörren öppen för en återgång till ursprungligt skick.

➤ ATT ÅTERANVÄNDA ARVET

- Att återanvända (eng. *re-assign*) betyder att skapa ett nytt användningsområde. Många arvsobjekt, till exempel en befäst borg eller en kniv, som har använts till att skära hö med brukas idag inte längre på detta sätt. Att finna nya användningsområden blir då ofta det bästa sättet att, beroende på typ, bevara detta arv.
- Mindre arvsobjekt kan bevaras i museer eller i samlingar som vitnesbörd från en svunnen tid, eller också kan de uppskattas på grund av sina estetiska värden (filosoferna talar om "artialisation", "making things art") och så avsluta en karriär som dekorativa föremål.
- Vissa arvsobjekt är svåra att flytta (hus, landskap) och kostnaderna för att bevara dem kan då bli ett hot mot deras möjlighet att bli bevarade.
- Bland de lösningar som står till buds är de vanligaste: omvandling av arvet till besöksmål, t ex författarhem, smedjor; omvandling av före detta bondgårdar till sommarstugor; omvandling av byggnader till semesterbostäder, bostäder för sociala hjälpbehov (eng. *social housing*), utställningsområden, kommunhus, samlingslokaler eller nya industriområden.

➤ ATT RENOVERA OCH ÅTERANPASSA ARVET

- De här två sätten att modifiera ett kulturarv bidrar sällan till att höja dess värde och kan därför inte rekommenderas. Men de bör omnämnas, eftersom de ofta återkommer i restaurerings- eller återanvändningssammanhang.
- Renovera (eng. *renovate*) betyder att få en byggnad eller ett objekt som betraktas som nedgången att se ut som nytt. Det kan för detta ändamål krävas en fullständig rivning eller en ombyggnad av ett arvsobjekt, utan

tanke på restaurering. Den här lösningen är nästan alltid den minst kostnadskrävande och följden blir att traditionella bondgårdar förvandlas till standardvillor eller helt enkelt lämnas åt sitt öde till förmån för en ny byggnad, inte sällan i ytterdelarna av små samhällen.

- Återanpassa (eng. *rehabilitate*) innebär att skapa moderna bekvämligheter och hälso- och säkerhetsstandarder i hus som anses ha blivit omsprungna av tiden. Ändå medför ofta en alltför strikt tillämpning av regelverken i samband med byggnation i tätort, regler som är tillkomna i perspektivet av nybyggnation, ett hot emot integriteten i traditionella byggnader.

Återanpassa eller renovera?

- > Att återanpassa är en legitim åtgärd, som framför allt handlar om husinteriorer. Emellertid kan moderna normer för komfort leda till att man avvisar vissa exteriöra krav (elektriska ledningar, etc) och avstår från en restaurering till förmån för renovering. Till exempel kan betong komma att användas i fönsterramar hellre än lokala material, vilka anses för dyra.
- > Av samma finansiella skäl kan en fasadrenovering leda till oåterkallelig skada för den traditionella karaktären i ett gammalt hus.
- > Det finns dock lösningar. Till exempel kan en kommun ta på sig åtminstone delar av den extrakostnad, som uppstår för den som vill göra en "mjukrestaurering" och respektera gamla material och tekniker.

➤ ATT FÖRA ARVET VIDARE

- Arv definieras ofta som en rad tillgångar man ärvt av sina föräldrar. Det handlar om att tänka efter vad vi lämnar efter oss till våra barn. Att ge nytt liv åt arvet innebär då att se till att detta arv överlämnas i gott skick.
- Men att föra arvet vidare innebär även att man vill att andra skall kunna ta del av en kultur som har sin grund i någonting gemensamt, en identitet och en känsla av samhörighet. Därför kan arvet innebära att de som inte har någon känd släkt blir uteslutna. Man bör då komma ihåg att arvet utgör ett gemensamt kapital och även innebär ett gemensamt ansvar. Det är inte endast personer födda inom landet, som berörs av ett lands kulturella arv, utan detta utsträcker sig även till alla dem som i eller annan egenskap delar ett antal gemensamma värden.
- Följaktligen bör arvet bidra till att bygga en sådan identitet, som både kan respektera olikheter och knyta samman alla brukare inom ett område.

Hur kan man förbättra sitt arv?

- > Man skulle kunna definiera en “omdömesgill” förvaltning av familjetillgångar som ett sätt att överföra de tillgångar man själv ärvt till kommande generationer. Men i uttrycket ligger även att arvet kan förbättras.
- > Att förbättra arvet genom att förhöja dess värde bidrar till denna process: byggnader återställs, föremål bevaras, traditioner återuppstår, etc.
- > Det finns monument och konstföremål, som från första början har skapats i tanke att en dag bli kulturarvsobjekt, men merparten av alla gamla föremål som idag bevaras har inte från början haft detta ändamål. Det vi skapar idag är potentiellt arv i morgon, men vad av allt som nu produceras kommer verkligen en dag att uppfylla en sådan status? Vilka av dagens byggnader inom jordbruket kan hoppas på att slå ut traditionella bondgårdar?
- > Oavsett vilka strängt funktionella eller ekonomiska aspekter man anlägger på saken, är det endast det konstanta upprätthållandet av kvalitet som – oavsett vilka konstruktioner vi talar om – kan bidra till detta mål.

► ATT FÖRMEDLA BRUK, FÄRDIGHETER OCH KUNNANDE

- Arvsobjekt kan omöjligt särskiljas från de metoder eller färdigheter (eng. *know-how*, fr. *savoir-faire*), som vi förknippar med dem, som skapat dem och som gett dem deras innebörd. Att föra arvet vidare innebär att man fokuserar på dessa aspekter likaväl som på föremålen själva. Man kan rentav fråga vad som är mest betydelsefullt: att bevara ett årder vars ursprung, konstruktion eller användning är obekant eller att bevara de färdigheter och kunskaper, som tillåter oss att göra en exakt och användbar kopia av detta föremål?
- Att förstå färdigheter och tekniker bör utvidgas till att gälla hela kunskapsfält. Att veta hur man reser en mur av torra stenar innebär även att veta hur man finner de rätta stenarna, att man känner till platsens karaktär och de olika sätten att gräva fram stenen, etc.
- Insamling, specificering och kunskapspridning är en förutsättning för att framgångsrikt förmedla färdigheter. Få saker ersätter dock i realiteten ett träningsssammanhang, eller en “workshop” (verkstad) för demonstrationsändamål. Det är det enda sättet att säkra en trogen restaurering eller, där så är nödvändigt, en exakt kopia, som överensstämmer fullt ut med den ursprungliga designen.

Torkning av torsk, Lofoten, Norge

Denna publikation har producerats tack vare tjänstemannakommittén (*Committee of Senior Officials, CSO*) för Europarådets konferens för ministrar med ansvar för fysisk planering (*European Conference of Ministers responsible for Regional/Spatial Planning, CEMAT*).

Modellen grundar sig på två landsbygdsguider (*Guides d'observation et de valorisation du patrimoine rural*) utgivna av det franska jordbruksdepartementet. Europarådets generalsekretariat tackar författarna till dessa *Guides Opération patrimoine rural* under ledning av Mr Jean MOULIAS, liksom Europarådets expert, Mr Jean-Claude ROUARD, för deras bidrag.

Publikationens tryckning har utförts med finansiellt stöd av Council of Europe's Integrated Project "Making democratic institutions work".

Sekretariatstöd har getts av Mrs Maguelonne DÉJEANT-PONS, Mrs Flore CHABOISSEAU, Mr Christian MEYER och Mrs Sylvie MULLER på Avdelningen för samhällsplanering och landskap (Spatial Planning and Landscape Division, nu Cultural Heritage, Landscape and Spatial Planning Division) vid Europarådet. Den svenska översättningen har gjorts av fil.mag. Eva Salevid och teknisk assistens för den svenska utgåvan av Ateljén Arne Öström AB, september 2008.

